

Повна назва дисципліни: *Загальне мовознавство та історія лінгвістичних вчень*

Статус: Нормативна

Мета курсу полягає в засвоєнні студентами знань з історії розвитку та основних досягнень і напрямів вітчизняної й зарубіжної лінгвістики у сфері загального й конкретного мовознавства з давніх часів до наших днів. Важливою складовою курсу є також розвиток у студентів здатності до свідомого вивчення й зіставлення різних мовних фактів, формування у них лінгвістичних поглядів щодо досягнень тих чи інших наукових шкіл, інтересу до історіографічних досліджень, формування навичок реферування наукової літератури, уміння співвідносити власне дослідження з проблематикою загального мовознавства.

Обсяг, методика і технологія викладання дисципліни:

Тематичний план дисципліни «Загальне мовознавство та історія лінгвістичних вчень» складається з чотирьох змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і структурно.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал, з'ясовуються питання про загально-філософські методи пізнання, часткові методи дослідження, відбувається ознайомлення з основними етапами розвитку світової лінгвістичної думки, розглядається становлення і розвиток теоретичних ідей і принципів та методів аналізу, розкривається лабораторія наукового пошуку в галузі мовознавства, характеризується ефективність та призначення традиційних і нових методів лінгвістичного аналізу;

2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання теоретичних джерел, їх реферування й узагальнення, вивчення основних етапів розвитку світової лінгвістичної думки, розгляд самого процесу перетворення ідей у принципи й теорії та методи аналізу;

3) консультації, які проводяться з метою надання допомоги студентам щодо виконання самостійної пошукової роботи та роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу.

Структура навчальної дисципліни

Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади мовознавства мовознавства в контексті оновлених знань										
Тема 1 Предмет і значення загальної лінгвістики.		2				1	3			
Тема 2 Мова, мовлення і мовленнєва діяльність		2				1	3			
Тема 3 Знакова природа мови.		2				1	3			

Тема 4 Структура і система мови		2			1	3					
Тема 5 Основні аспекти аналізу речення.		2			1	3					
Тема 6 Актуальне членування речення/висловлювання.		2			1	3					
Тема 7 Граматичне Значення і граматичні категорії.		2			1	3					
Тема 8 Принципи класифікації слів за частинами мови.		2			1	3					
Тема 9 Вчення про морфему.		2			1	3					
Тема 10 Учення про фонему й методи встановлення репертуару фонем.		2			1	3					
Тема 11 Фонетика і фонологія. Основні школи фонології.		2			1	3					
Тема 12 Проблеми лексичної семантики.		2			1	3					
Тема 13 Національно-мов		2			1	3					

на картина світу в лексичній семантиці.												
Тема 14 Предмет і завдання лінгвокультурології.		2			1	3						
Разом за змістовим модулем 1		28			14	28						
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Мовознавчий практикум. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу.												
Тема 15 Мова, мовлення і мовленнєва діяльність.			2			3	5					
Тема 16 Мова як знакова система.			2			3	5					
Тема 17 Структура і система мови.			2			3	5					
Тема 18 Основні аспекти аналізу речення.			2			4	6					
Тема 19 Комунікативний Аналіз висловлювання.			2			4	6					
Тема 20 Частини мови.			2			4	6					
Тема 21 Вчення про морфему.			2			3	5					
Тема 22 Фонетика.			2			4	6					
Тема 23 Фонологія.			2			3	5					
Тема 24			2			4	6					

Теорія польових досліджень.													
Тема 25 Методи контрастивної лінгвістики.			2			3	5						
Тема 26 Типологічне вивчення мов та етапи його розвитку.			2			3	5						
Тема 27 Методи дослідження в лінгвокультурології.			2			3	5						
Тема 28 Варіанти комплексного аналізу.			2			4	6						

Модуль 3

Змістовий модуль 1. Теоретична історіографія. Специфіка європейської лінгвістичної традиції в порівнянні з відомими світовими.

Тема 29 Протомовознавство і лінгвістичні традиції.			2				2	4					
Тема 30 Теорія мови за часів античності та в добу Середньовіччя.			2				2	4					
Тема 31 Романтична концепція мовознавства. XIX ст.			2				2	4					
Тема 32 Мовознавство доби Відродження та Нового часу			2				2	4					
Тема 33 Натуралістичний і психологічний напрям у мовознавстві.			2				2	4					

Тема 34 Соціологічна орієнтація в мовознавстві.		2				2	4						
Тема 35 Американська лінгвістика (дескриптивна лінгвістика).		2				2	4						
Разом за змістовим модулем 3		14				14	28						
Модуль 4													
Змістовий модуль 4. Історіографічний практикум. Провідні лінгвістичні напрями й школи та їх теоретики.													
Тема36 Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра. Женевська лінгвістична.			2			2	4						
Тема 37 В. Гумбольдт – основоположник загального й теоретичного мовознавства.			2			4	6						
Тема 38 Французька школа соціологічної лінгвістики.			2			2	4						
Тема 39 Передумови виникнення структуралізму й Празької школи функціональної лінгвістики.			2			2	4						
Тема 40 Копенгагенський структуралізм (гloseматика), французький структуралізм (французька школа функціональної лінгвістики).			2			4	6						
Тема 41			2			2	4						

Соціологічна орієнтація в мовознавстві.												
Тема 42 Американська лінгвістика (дескриптивна лінгвістика).			2			2	4					
Разом за змістовим модулем 4			14			18	32					

Знання та навички. По закінченню курсу студенти повинні *знати*:

- про періодизацію та систематизацію лінгвістичних ідей і їх практичних досягнень;
- предмет і об'єкт мовознавства;
- про основні лінгвістичні традиції;
- про особливості розвитку європейської лінгвістичної традиції;
- про основні віхи й визначальні напрями в історії лінгвістики;
- про зміст праць провідних представників різних лінгвістичних шкіл і напрямів;
- терміни і поняття курсу;
- аспекти аналізу мови;
- функціональну роль значення слова в породженні мовлення;
- типи мовних значень;
- лексичні і граматичні значення;
- семантичну структуру та її конструкти;
- лексичне значення: поняття, смисл, зміст;
- відношення мислення до граматичних значень мови.

На підставі одержаних знань студенти мають демонструвати такі *вміння*:

- користуватися термінами і поняттями сучасної історіографії, описувати мовні явища в термінах і поняттях курсу;
- навчитися інтерпретувати мовні факти з позицій теорій традиційного й сучасного мовознавства;
- характеризувати одиниці мовної системи;
- виявляти особливості функціонування мовних одиниць у мовленні;
- володіти прийомами концептуального, лексико-семантичного та семантико-синтаксичного аналізу.

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни відводиться 84 години / 2,8кредита ECTS.

Види робіт: конспекти першоджерел; дослідницькі індивідуальні завдання аналітичного змісту; наукове (проблемно-тематичне) повідомлення з оглядом наукових джерел (реферат); усні відповіді; захист індивідуальних завдань; тестовий та модульний поточний контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Загальне мовознавство та історія лінгвістичних вчень» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді 2-х іспитів у 1 та 2 триместрах у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу.

Викладач:

Круголова Олена Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української філології, теорії та історії літератури. Стаж педагогічної діяльності 44 роки. Кількість виданих наукових праць – більше 40. Дисертацію захищено в 1994 році.

Сфера наукових інтересів – теорія та історія мовознавства, риторика.